

УДК 002.3: 002.5: 002.8
EL 002.3: 002.5: 002.8

Любов Вікторівна АРТЕМОВА

завідувач відділу аспірантури та докторантури Київського міжнародного університету, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри психології та педагогіки «Київський міжнародний університет»

e-mail: asp@kymu.edu.ua

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА «МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ НАД ДИСЕРТАЦІЄЮ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ» З ГАЛУЗІ ЗНАТЬ 01 – ОСВІТА, СПЕЦІАЛЬНОСТІ 015 – ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА, СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ»

Анотація. Освітня програма підготовки докторів філософії передбачає формування в аспірантів системи компетентностей, необхідних для прогнозування, проектування та моделювання науково-педагогічного дослідження, комплексного діагностування, інтерпретації й узагальнення результатів науково-дослідної діяльності, окреслення сфери їхнього застосування в теорії та практиці професійної освіти. В освітній програмі розроблена система науково-дослідної діяльності педагога-науковця, що ґрунтується на знанні та розумінні методологічних, теоретичних, методичних і практичних засад проектування, моделювання науково-педагогічних

досліджень, оволодінні загальнонауковими методами системного, функціонального і статистичного дослідження, комплексом дослідницьких умінь і навичок.

Ключові слова: *компетентність, науково-дослідна діяльність, педагог-науковець, методологія, теорія, методичні, практичні, науково-педагогічні засади.*

© АРТЕМОВА Л.В., 2017

Вступ. Закон України «Про вищу освіту» [1] та Постанова Кабінету Міністрів України про «Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затверджена 23 березня 2016 року №261 [2], спрямовують підготовку кадрів вищої кваліфікації третього освітньо-наукового рівня доктора філософії відповідно до світових стандартів. Це відповідає інтеграційним процесам в Україні, потребам та інтересам людей і зумовлює їх мобільність на світовому ринку праці. Окрім того, єдині стандарти дозволяють зрозуміло для світової спільноти представляти здобутки вітчизняних наукових шкіл, а також відстоювати національні пріоритети.

Принциповою зміною в підготовці доктора філософії є освітньо-наукова програма замість програм кандидатських іспитів. До того ж, рекомендації МОН України щодо змістового наповнення освітньо-наукової програми надають вибір навчальних дисциплін вищим навчальним закладам.

Під час розробки пакета ліцензійних документів на розгляд і затвердження МОН України Вченою радою Київського міжнародного університету було визначено перелік навчальних дисциплін для підготовки доктора філософії зі спеціальності 015 «Професійна освіта».

У навчальному плані були витримані вимоги МОН України щодо дисциплін фахового циклу, науково-педагогічної практики, англійської мови рівня С1 та інші. У творчому доробку розробники освітньо-наукової програми [3] врахували потреби майбутніх здобувачів у підготовці та написанні дисертації. Виходячи з національних інтересів і вимог щодо оформлення дисертації в навчальний план було введено дисципліну українську наукову мову. З огляду на те, що для оформлення дисертації необхідно оволодіти комп'ютерною технікою в програмі визначено дисципліну сучасні інформаційні технології в наукових дослідженнях. Важливими складниками навчального плану, які зумовлюють професійну і наукову підготовку здобувача, є навчальні дисципліни професійно-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу і методологія та організація роботи над дисертацією для здобуття наукового ступеня доктора філософії [4], бо саме ці дисципліни призначені допомогти здобувачу професійно підготувати і захистити дисертацію на здобуття третього освітнього рівня доктора філософії. Оскільки кінцевою метою навчання в аспірантурі є написання й публічний захист дисертації, то найважливішим вважаю навчити аспіранта виконувати цей вид наукової роботи.

Як показує мій досвід наукового керівництва з підготовки до захисту понад 30 кандидатських і докторських дисертацій, аспіранти самотужки через проби і помилки опановують тернистий шлях наукового пошуку та оформлення його результатів.

Тому найактуальнішим з усієї освітньої програми вважаю курс «Методологія та організація роботи над дисертацією для здобуття наукового ступеня доктора філософії».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення й аналіз навчальних планів і програм низки вищих навчальних закладів України засвідчує таке. Автори програм [6; 7; 8; 9; 10; 11; 12 та ін.] зосереджені на методології і теоретичному вивченні основ наукових педагогічних досліджень. Практичних завдань і розробок за темою власного наукового дослідження в програмах здебільшого не передбачено. Тому навчитися переводити теоретичні знання в практичну площину здобувачі не можуть у процесі вивчення даного курсу. І хоча автори заявляють про формування компетентностей, це не може відбутись унаслідок вивчення цього курсу, а здобувачі не готові до роботи над власною дисертацією.

У низці переважно методологічних і теоретичних тем, визначених авторами, знаходимо незначну кількість прикладних. Наприклад: «Кваліфікаційні ознаки дисертації та етапи її виконання», «Методика збору та обробки наукового матеріалу». Лише на етапі завершення дисертації автори [9, с. 8] в темі 9-й (з 10 тем) «Формування та оформлення результатів дослідження» розкривають практичні питання: «Значення вступу в розкритті актуальності, сутності, стану наукової проблеми, обґрунтуванні необхідності проведення дослідження. Актуальність теми. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Мета і завдання дослідження. Наукова новизна отриманих результатів. Особистий внесок здобувача. Наукова і практична значущість роботи».

Звичайно на остаточному етапі все це важливо. Але ще раніше до цього треба навчити аспірантів зібрати відповідні матеріали і написати ці питання.

Виходячи з вищевикладеного вважаю доцільним розглянути програму «Методологія та організація роботи над дисертацією для здобуття наукового ступеня доктора

філософії» [4], оскільки саме вона була розроблена для навчання аспірантів та має підготувати їх до роботи над дисертаційним дослідженням.

Навчальні матеріали програми складаються з двох блоків:

1. Робоча програма навчальної дисципліни методологія та організація роботи над дисертацією на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

2. Комплекс навчально-методичного забезпечення (КНМЗ) з навчальної дисципліни за вищевказаною назвою.

Оскільки «Комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни Спеціальність: 015. Професійна освіта» багатий за змістом, за формами і методами навчальної роботи, то вважаємо доцільним розглядати саме його в даній статті.

Мета: проаналізувати освітній комплекс навчально-методичного забезпечення з дисципліни методологія та організація роботи над дисертацією на здобуття наукового ступеня доктора філософії з метою визначення його компетентнісного підходу.

Завдання:

- розкрити зміст вказаного освітнього комплексу навчально-методичного забезпечення, який забезпечує поетапну роботу над дисертацією.

- обґрунтувати систему форм, методів вивчення вказаного освітнього комплексу навчально-методичного забезпечення для набуття здобувачами дослідницьких компетенцій у процесі роботи над дисертацією.

У нашому комплексі навчально-методичного забезпечення передусім були визначені і заплановані **результати навчання** здобувачів вищої освіти третього освітньо-наукового рівня.

Метою викладання навчальної дисципліни «Методологія та організація роботи над дисертацією на

здобуття наукового ступеня доктора філософії» є формування у здобувачів компетенцій з побудови, проведення та літературного оформлення наукового дослідження відповідно до вимог на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Основними завданнями методології та організації роботи над дисертацією на здобуття наукового ступеня доктора філософії є:

- оволодіння методологією та теоретичними засадами наукових педагогічних досліджень з професійної освіти;
- набуття компетентності в організації та проведенні наукових педагогічних досліджень з професійної освіти;
- набуття компетенцій з літературного оформлення дисертації та оприлюднення здобутих наукових результатів у публікаціях, виступах, презентаціях, спілкуванні.

Програмні компетентності:

- Знання нормативних документів системи освіти.
- Володіння методологією наукових досліджень.
- Застосування основного понятійно-категоріального апарату наукового дослідження з професійної освіти.
- Уміння спланувати й організувати проведення наукового дослідження.
- Здатність самостійно проводити індивідуальне теоретичне й експериментальне дослідження з професійної освіти.
- Поетапне оформлення дисертації відповідно до вимог.
- Узагальнення результатів дослідження у вигляді наукових статей, тез, виступів, презентацій.

Програмні результати навчання:

- Уміння виділити із законодавчих і підзаконних актів принципово важливі положення щодо напрямку та суті дослідження.
- Критичне оцінювання концепції сучасного розвитку професійної освіти в Україні порівняно зі світовими тенденціями професійної підготовки.
- Розуміння сутності, вільне володіння та використання наукових понять, термінів, сполучень, типових для теорії та практики професійної освіти.
- Уміння визначати, обґрунтовувати, формулювати тему, предмет, об'єкт, мету, завдання, методологічні засади, наукову проблему, план власного дослідження.
- Уміння відбирати, аналізувати, порівнювати наукові інформаційні джерела, виявляти досліджені й розв'язанні проблеми та з'ясовані питання, знаходити проблемні наукові явища і факти, визначати ті, які потребують подальшого вивчення, обґрунтовано добирати базу проведення експериментальної роботи.
- Здатність розробляти програму, поетапну методикку дослідження, добирати відповідні методи діагностики, формування та корекції педагогічних явищ, критерії та показники, способи фіксування результатів досліджуваного явища, факту, діяльності тощо.
- Здатність використовувати теоретичний аналіз, порівняння, синтез та інші методи в дослідженні розвитку історії, теорії обраної теми дисертації в Україні та за кордоном.
- Здатність визначати на підставі теоретичної оцінки вітчизняних і зарубіжних наукових джерел напрямок і новизну власного дослідження.

- Уміння самостійно добирати та використовувати методи збору для наукового дослідження фактичного експериментального матеріалу.
- Уміння організувати природний і лабораторний *педагогічний експеримент* за його основними етапами. Проводити формувальний експеримент за авторською *методикою педагогічного дослідження*.
- Уміння діагностувати реальні знання та навчальні вміння, рівень професійної підготовки, вихованості здобувачів вищої освіти в дослідно-експериментальній роботі.
- Здатність аналізувати результати основних етапів експериментальної роботи за критеріями і показниками рівня фахового зростання здобувачів вищої освіти.
- Формулювати наукові висновки, розробляти педагогічні рекомендації, обґрунтовувати шляхи їх упровадження в практику роботи *професійних навчальних закладів*.
- Здатність інтерпретувати фактичні результати експерименту, узагальнювати їх, формулювати наукові висновки та рекомендації.
- Уміння літературно написати текст дисертації, використовуючи наукову термінологію державної наукової української мови.

Відповідно до вищерозглянутого прогнозування був створений комплекс «Методологія та організація роботи над дисертацією на здобуття наукового ступеня доктора філософії». **Результати дослідження** даного комплексу згідно поставленими завданнями.

Навчальний курс передбачив вивчення 12 лекційних тем.

На першому році навчання в I семестрі вивчають 5 лекційних тем:

Тема 1. Нормативні документи системи професійної освіти.

Тема 2. Методологія та понятійний апарат наукового дослідження з професійної освіти.

Тема 3. Планування наукового дослідження з професійної освіти.

Тема 4. Загальна організація педагогічного наукового дослідження.

Тема 5. Структурні складники наукового дослідження з професійної освіти.

У II семестрі вивчають 3 лекційні теми:

Тема 6. Логіка та поетапна побудова експериментального дослідження з професійної освіти.

Тема 7. Теоретичний складник педагогічних досліджень.

Тема 8. Теоретичні методи педагогічного дослідження.

На другому році навчання в третьому семестрі вивчають 4 лекційні теми:

Тема 9. Педагогічний експеримент з професійної освіти.

Тема 10. Емпіричні методи науково-педагогічного дослідження з професійної освіти.

Тема 11. Вимоги до оприлюднення результатів дослідження.

Тема 12. Текстове оформлення, оцінка й упровадження результатів наукового дослідження.

Розкриємо зміст роботи зі здобувачами на прикладі окремих тем лекцій.

ЛЕКЦІЯ 3 (2 години)

Тема лекції: Планування наукового дослідження з професійної освіти.

Мета лекції: з'ясувати суспільні потреби та стан вивчення проблем з професійної освіти, щоб виявити проблеми, актуальні для сучасного дослідження.

Завдання: вивчити наукові літературні джерела з професійної освіти та виявити стан практики для

визначення актуальних проблем дослідження.

План лекції

I. Вступ

Вибір актуальної теми дисертаційного дослідження зумовлює певний внесок у теорію та практику професійної освіти.

II. Основна частина

1. Перше питання лекції. Визначення проблеми наукового дослідження:

- а) виявлення та вивчення наукових результатів, понять, фактів, ідей, концепцій дослідників;
- б) на основі наукових джерел виявлення нерозв'язаних наукою проблем, питань, які варті дослідження;
- в) визначення потреб практики професійної освіти, які можуть задовольнити результати нових наукових досліджень

2. Друге питання лекції. Вибір, обґрунтування доцільності проведення дисертаційного дослідження:

- а) визначення конкретного напрямку дослідження;
- б) наукове обґрунтування його доцільності для розвитку науки;
- в) доведення важливості дослідження для задоволення потреб практики.

3. Третє питання лекції. Формулювання та планування теми дисертації.

- а) коректне формулювання теми дослідження;
- б) складання плану дисертації;
- в) написання обґрунтування теми дисертації.

III. Висновок

На основі вивчення наукових джерел і практики професійної освіти аспіранти набувають компетенцій визначати актуальну проблему, формулювати й планувати тему, оформляти її обґрунтування.

ЛЕКЦІЯ 5 (4 години)

Тема лекції: Структурні складники наукового дослідження з професійної освіти.

Мета лекції: ознайомлення зі структурою та науковим апаратом дослідження.

Завдання: вивчити способи обґрунтування та познайомитись з формулюваннями складників дослідження.

План лекції

I. Вступ

З'ясування структури та наукового апарату дослідження дозволяє його цілісно бачити та зрозуміти формулювання.

II. Основна частина

1. Перше питання лекції. Суть, мета, об'єкт, предмет наукового дослідження.

- а) визначення наукової сутності дослідження;
- б) обґрунтування дослідження;
- в) порівняння коректності об'єкта і предмета дослідження.

2. Друге питання лекції. Формулювання мети і постановка завдань наукового дослідження, виконання яких необхідне для досягнення поставленої мети:

- а) формулювання мети власного дослідження;
- б) обґрунтування теоретичних завдань дослідження;
- в) формулювання експериментальних завдань.

3. Третє питання лекції. Концепція науково-педагогічного дослідження.

- а) визначення теоретичної позиції в дослідженні;
- б) з'ясування вихідних теоретичних і практичних даних дослідження.

4. Четверте питання лекції. Формулювання наукової гіпотези дослідження.

- а) поняття – наукова гіпотеза;
- б) обґрунтування гіпотези;

в) формулювання гіпотези як наукового передбачення результатів дослідження та шляхів їх досягнення.

5. П'яте питання лекції. Програма наукового дослідження.

а) змістова структура дослідження;

б) визначення наукового апарату дослідження;

в) терміни й умови виконання структурних складників дослідження.

6. Шосте питання лекції. Об'єм і репрезентативність вибірки наукового дослідження:

а) вибір галузей і наукових напрямків для теоретичного аналізу;

б) визначення обсягу реферативної інформації;

в) визначення бази експериментального дослідження та об'єму репрезентативної вибірки досліджуваних об'єктів, суб'єктів.

III. Висновок

У результаті вивчення структури дослідження формується готовність до побудови власного дослідження та наукового апарату.

ЛЕКЦІЯ 6 (2 години)

Тема лекції: Логіка та поетапна побудова експериментального дослідження з професійної освіти.

Мета лекції: усвідомити логічну побудову наукового дослідження з професійної освіти.

Завдання: зрозуміти суть логічної побудови дослідження; усвідомити взаємозв'язок і взаємообумовленість етапів дослідження.

План лекції

I. Вступ

Логічна побудова експериментального дослідження є запорукою його дієздатності та результативності.

II. Основна частина

1. Перше питання лекції. Логіка педагогічного дослідження.

- а) послідовність побудови дослідження;
- б) визначення та формулювання гіпотези дослідження.

2. Друге питання лекції. Поетапна побудова дослідження з професійної освіти:

- а) суть та організація констатуючого експерименту;
- б) суть та організація формувального експерименту;
- в) суть та організація контрольного експерименту.

3. Третє питання лекції. Взаємозв'язок і взаємообумовленість 3 етапів наукового дослідження з професійної освіти:

- а) результати констатуючого експерименту як основа для побудови формувального експерименту.
- б) методика формувального експерименту як основний науковий здобуток дослідження;
- в) результати контрольного експерименту як доказ вірогідності наукових здобутків дослідження.

III. Висновок

У результаті з'ясування логіки наукового дослідження з'являється можливість його практичної побудови і проведення.

ЛЕКЦІЯ 8 (6 годин)

Тема лекції :Теоретичні методи педагогічного дослідження.

Мета лекції: з'ясувати сутність та роль теоретичних методів у науковому дослідженні.

Завдання: вивчити номенклатуру та особливості теоретичних методів наукового дослідження.

План лекції

I. Вступ.

Виявити можливості теоретичних методів дослідження, щоб обрати прийнятні для власного дослідження.

II. Основна частина

1. Перше питання лекції. Поняття про метод наукового пізнання. Метод, методичний прийом і методика:

- а) метод науково-педагогічного дослідження;
- б) методний прийом, його співвідношення з методом;
- в) методика наукового дослідження.

2. Друге питання лекції. Класифікація методів, що використовуються в педагогічних дослідженнях:

- а) методи теоретичного дослідження;
- б) метод емпіричного дослідження;
- в) методи експериментального дослідження.

3. Третє питання лекції. Роль і види теоретичних методів у науково-педагогічному дослідженні. Характеристика методів: індукція й дедукція, аналіз і синтез, порівняння і класифікація, абстрагування та конкретизація:

- а) роль теоретичних методів в аналізі та систематизації теоретичного матеріалу;
- б) характеристика методів індукція й дедукція, аналіз і синтез;
- в) характеристика методів порівняння та класифікації, абстрагування і конкретизації.

4. Четверте питання лекції. Аналіз, синтез та інтерпретація даних наукового дослідження з професійної освіти:

- а) аналітична оцінка теоретичного матеріалу;
- б) синтез та узагальнення теоретичних положень;
- в) систематизація та інтерпретація теоретичних узагальнень.

5. П'яте питання лекції. Порівняльно-історичні методи в дослідженнях з професійної освіти:

- а) хронологічно-історичний підхід до викладу теоретичного матеріалу;
- б) аналітично-порівняльна оцінка науково-педагогічних досліджень;

6. Шосте питання лекції. Поняття про модель і метод моделювання.

- а) поняття модель і моделювання, види моделей;
- б) вимоги до розробки структурно-логічних моделей матеріалу;
- в) порівняння прикладів моделей теоретичного матеріалу.

7. Сьоме питання лекції. Продовження вивчення опублікованих результатів наукових досліджень щодо власної теми дисертації протягом усього часу роботи над дисертацією та поповнення новими даними відповідно до її тексту:

- а) вивчення теоретичних положень у періодичних виданнях;
- б) пошук теоретичного матеріалу у зв'язку з інтерпретацією даних власного дослідження;
- в) уточнення й доповнення теоретичного розділу дисертації.

III. Висновок

У результаті вивчення теоретичних методів дослідження важливо навчитися їх використовувати у власному теоретичному дослідженні.

Після кожної лекції використовувались інші форми навчальних занять. Добирали форму заняття відповідно до тих завдань, які важливо було виконати для теоретичного чи практичного опанування навчальним матеріалом. Розглянемо як це передбачалось у комплексі навчально-методичного забезпечення дисципліни.

У I семестрі всі 5 тем лекційних занять обговорювались і поглиблювались на семінарських заняттях. Розглянемо відповідні розробки в комплексі навчально-методичного забезпечення.

I СЕМЕСТР

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Теоретичні основи наукового дослідження з професійної освіти

ТЕМА 1. Нормативні документи в системі професійної освіти

Семінарське заняття

1. Проаналізувати Закон України «Про вищу освіту», К (2014).
2. Виділити провідні положення в Законі України «Про професійну освіту».
3. З'ясувати зміст й організацію роботи аспіранта згідно з Постановою КМУ від 23.11.2016 р. №26.

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати основні положення Закону України «Про вищу освіту» (2014 р).
2. Вивчити законодавчу базу професійної освіти

ТЕМА 2. Теоретичні основи професійної освіти

Семінарське заняття

1. З'ясувати сутність і роль методології в науковому дослідженні.
2. Довести важливість коректного використання наукової термінології в науковому дослідженні.
3. Порівняти сутність і відмінність основних понять дослідження з професійної освіти: професійне навчання, освіта, виховання і розвиток особистості.

Завдання для самостійної роботи

1. Структурувати визначення, сутність, зміст понять методології наукових досліджень.
2. Зібрати і вміти пояснити основні науково-педагогічні поняття.
3. Розробити структурно-логічні моделі понять щодо досліджень з професійної освіти, а саме: професійне навчання, професійне виховання, розвиток особистості.

ТЕМА 3. Планування наукового дослідження з професійної освіти

Семінарське заняття

1. Обговорити вимоги до визначення актуальності теми наукового дослідження.
2. Тема і проблема дослідження: знайти спільне й відмінне.
3. Довести логічний зв'язок між темою, планом її дослідження та вимогами до обґрунтування теми.

Практичне заняття

1. Визначити проблеми наукового дослідження відповідно до вимог дисертації.
2. Усне й письмове обґрунтування доцільності проведення обраного дослідження.
3. Сформулювати тему власної дисертації.
4. Скласти план дисертації відповідно до теми розв'язання наукової проблеми.

Завдання для самостійної роботи

1. З'ясувати умови постановки проблеми дисертаційного дослідження. Дібрати приклади проблем досліджень з професійної освіти.
2. Обґрунтувати напрямок власного наукового дослідження.
3. Визначити й обґрунтувати тему власного дисертаційного дослідження.

ТЕМА 4. Організація наукового дослідження

Семінарське заняття

1. Знайти логічний зв'язок між складниками наукового дослідження.
2. Порівняння понять «об'єкт», «предмет» наукового дослідження.
3. Розглянути теоретичний складник як підґрунтя до фактичної бази наукового дослідження.

Завдання для самостійної роботи

1. Сформулювати мету власної дисертації.
2. Сформулювати об'єкт і предмет власного дисертаційного дослідження.

ТЕМА 5. Структура наукового дослідження

Семінарське заняття

1. Визначити основні складники наукового дослідження.
2. Знайти єдність складників дослідження: «проблема», «тема», «мета», «об'єкт», «предмет», «завдання».
3. З'ясувати сутність понять «концепція», «гіпотеза», «програма» наукового дослідження.

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати завдання власної дисертації згідно з темою, метою, об'єктом, предметом дисертації.
2. Визначити і сформулювати концепцію власного дисертаційного дослідження.
3. Розробити концепцію власного наукового дослідження.
4. Написати проект програми наукового дослідження.

Завдання на практичні заняття

1. Визначити проблему та сформулювати тему дисертаційного дослідження.
2. Письмово сформулювати мету й теоретичні та експериментальні завдання дослідження відповідно до обраної теми дисертації.
3. Обґрунтувати і письмово сформулювати концепцію власного дисертаційного дослідження.
4. Усно обґрунтувати і письмово сформулювати гіпотезу власної дисертації як наукового передбачення шляхів досягнення результатів дослідження.
5. Написати основні положення програми дослідження.
6. Обговорити, самооцінити та взаємооцінити вище визначені продукти науково-практичної діяльності.

Формування питань семінарських занять і завдання для підготовки даних самостійної роботи спрямовували здобувачів аналізувати нормативні документи; з'ясувати сутність роботи на третьому освітньо-науковому рівні; доводити коректність наукової термінології; порівнювати основні поняття з професійної освіти; вчитися структурувати матеріал у вигляді логічних моделей;

визначити спільне й відмінне у темі й проблемі дослідження; доводити логічний зв'язок між темою, планом та обґрунтуванням дослідження; виявити наукові зв'язки між складниками наукового дослідження; завдяки порівнянню об'єкта і предмета дослідження виділити співвідношення між ними; знайти єдність основних компонентів дослідження; з'ясувати сутність його основних понять і складників дослідження.

Для вивчення теми 5 «Структура наукового дослідження» важливо було спланувати ще й практичне та лабораторне заняття. У підготовці до практичного заняття здобувачі вчилися визначати проблему і формулювати тему власного дослідження, а також його мету і завдання. Таке заняття було необхідне також, щоб письмово сформулювати концепцію і гіпотезу своєї дисертації. В аудиторних умовах доробок здобувачів обговорювався й уточнювався. На матеріалах кожного вчилися усі. Зрештою така робота допомагала молодим ще науковцям усвідомлювати складні базові позиції власного дослідження, спільно шукати відповідні формулювання.

Лабораторне заняття до 5-ї теми дозволяло дослідити напрацьовані робочі формулювання, проаналізувати їх, критично оцінити і врешті знайти на цьому початковому етапі визначення об'єкта, предмета, мети, завдань, концепції, обґрунтування тощо.

У II семестрі вивчалися такі 3 теми. До 6-ї і 7-ї тем лекцій передбачені семінарські заняття. До 8-ї теми, крім семінарського, заплановано ще й лабораторне заняття.

Розглядаючи на семінарському занятті тему 6 «Логіка та поетапна побудова експериментального дослідження з професійної освіти», здобувачі мають обговорити логічність дослідження кожного; критично оцінити дослідження попередників, знайти власний аспект дослідження, який ще не вивчався раніше.

Щодо теми 7 «Теоретичний складник педагогічного дослідження», то на семінарі доцільно обговорити теоретичні методи педагогічного дослідження.

Готуючись до практичного заняття з цієї теми, здобувачі мають письмово визначити у змісті етапи, методика пошукового, констатуючого, формувального, контрольного експериментів.

У процесі підготовки до лабораторного заняття та під час його проведення здобувачі досліджують, порівнюють, аналізують експериментальні матеріали один одного, практично з'ясовують та усвідомлюють суть організації та призначення кожного етапу експерименту, вчать систематизувати теоретичний матеріал, формулювати висновки як результат виконання завдань дослідження.

Не маючи можливості розглядати комплекс навчально-методичного забезпечення детальніше на матеріалах II і III семестрів у зв'язку з обмеженістю обсягу статті, плануємо в подальшому продовжити більш детальніше висвітлення й аналіз вказаного матеріалу.

Висновки. Підсумовуючи вищерозглянутий аналіз комплексу навчально-методичного забезпечення, вважаємо доцільним узагальнити результати виконання поставлених у статті завдань. Комплекс навчально - методичного забезпечення дисципліни «Методологія та організація роботи над дисертацією на здобуття наукового ступеня доктора філософії» визначає зміст теоретичної і практичної підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти до роботи над дисертацією. Комплекс навчально-методичного забезпечення виділяє компетенції важливі і необхідні для розуміння суті та реалізації теоретичних і наукових пошуків професійної освіти. Опрацьована система форм, методів вивчення змісту розглянутого комплексу навчально-методичного забезпечення, дозволяє теоретично

з'ясувати складники, логіку, етапи побудови наукового дослідження з професійної освіти.

Змістова розробка та наповнення лекцій, семінарів, практичних, лабораторних, аудиторних занять і самостійної роботи здобувачів, зумовлює їх теоретичну і практичну роботу над власним дисертаційним дослідженням та оприлюдненням його результатів. У результаті виконання всіх завдань комплексу навчально-методичного забезпечення в аудиторних умовах та поза ними здобувачі послідовно набувають компетенцій наукового дослідника, напрацьовуючи теоретичні і фактичні експериментальні матеріали своєї дисертації, тобто навчаються проводити наукове дослідження й оформляти його результати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради (ВВР) - 2014. - №37-38. - Ст. 2004.
2. ПОСТАНОВА "Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)" - 2014. - 8 с. від 23 березня 2016 р. № 261 Кабінет Міністрів України.
3. Артемова Л.В. Освітня складова (навчальний план) освітньо-наукової програми аспірантури Київського міжнародного університету: галузі знань 01 Освіта; спец. 011 Науки про освіту; 015 Професійна освіта / Л.В. Артемова [відповідальний розробник] – К.: КиМУ, 2016 – С. 2.
4. Артемова Л.В. Методологія та організація роботи над дисертацією на здобуття наукового ступеня доктор філософії : галузь знань 01 – Освіта, спеціальність 015. Професійна освіта / Л.В. Артемова. – К., КиМУ, 2017. – С. 47.

5. Бондар В.І. Розвивально-продуктивні ресурси критичного мислення суб'єктів наукової й практичної діяльності. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. – Вип. І. – С. 15-25.
6. Братко М.В. Робоча програма навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень». – К., 2013. – С. 26.
7. Виговська С.В. Основи наукового дослідження. – К., 2010. – С. 14.
8. Кислий В.М. Організація наукових досліджень : навчальний посібник. – К.: Кондор, 2015. – С. 224.
9. Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідної роботи : програма навчальної дисципліни підготовки докторів філософії. – Харків, 2016. – С. 8.
10. Монкін Б.І. Методологія та організація наукових досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mokin.com.ua/files/articles/62/61/mond.pdf>. – 2015. – С. 316.
11. Медведєва І.Б. Робоча програма навчальної дисципліни "Основи наукових досліджень" [для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" усіх форм навчання]. – Харків, 2014. – С. 34.
12. Смолюк І.О. Сушик Н.С. Методологія і організація наукових досліджень у вищій освіті : для підготовки магістрів спеціальності "Педагогіка вищої школи". – Луцьк, 2016. – С. 10.

Транслітераційний переклад використаних джерел

1. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» (Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR), 2014, № 37-38, st.2004)
2. Kabinet Ministriv Ukrainy. Postanova vid 23 bereznaya 2016 r. № 261 "Pro zatverdzhennya Poryadku pidhotovky zdobuvachiv vyshchoyi osvity stupenya doktora filosofii ta doktora nauk u vyshchyykh navchalnykh zakladakh (naukovykh ustanovakh)". 2014- 8 st

3. Artemova L.V – Osvitnya skladova (navchal'nyi plan) osvith'o-naukovoyi prohramy aspirantura Kyyivs'koho mizhnarodnoho universytetu v haluzi znan' 01 Osvita, Spetsial'nosti 011 Nauky pro osvitu, 015 Profesiyna osvita.- 2 st.
4. Artemova L.V – «Metodolohiya ta orhanizatsiya roboty nad dysertatsiyeyu na zdobuttya naukovoho stupenya doktor filosofiyi» Haluz' znan' 01– Osvita, spetsial'nist' 015. Profesiyna osvita. KyMU. 2017. S.
5. Bondar V.I. – Rozvyval'no-produktyvni resursy krytychnoho myslennya sub'yektiv naukovoyi y praktychnoyi diyal'nosti. – K: Vyd-vo NPU im. M.P. Drahomanova, 2011. – Vyp.I. – S. 15-25.
6. Bratko M.V Robocha prohrama navchal'noyi dystsypliny «Osnovy naukovykh doslidzhen'» Kyiv 2013-2014 r
7. Vyhovs'ka S.V «Osnovy naukovoho doslidzhennya», 2010 r – 14 S.
8. Kysli V.M. – Orhanizatsiya naukovykh doslidzhen'//Navchal'nyy posibnyk. – K: Kondor, 2015. – 224 s.
9. Kushnarenko N.M, Solyanyk A.A «Orhanizatsiya ta metodyka naukovykh doslidnoyi roboty» Prohrama navchal'noi dystsypliny pidhotovky doktoriv filosofii . Kharkiv 2016.
10. Monkin B. I., Mokin O. B. – Metodolohiya ta orhanizatsiya naukovykh doslidzhen' : elektronnyi navchal'nyi posibnyk. – [Elektronnyy resurs]. – Rez hym dostupu: <http://www.mokin.com.ua/files/articles/62/61/mond.pdf>
11. Medvedyeva I. B. Robocha prohrama navchal'noyi dystsypliny "Osnovy naukovykh doslidzhen'" dlya studentiv napryamu pidhotovky 6.030508 "Finansy i kredyt" usikh form navchannya.
12. Smolyuk I.O, Sushyk N.S «Metodolohiya i orhanizatsiya naukovykh doslidzhen' u vyshchiiy osviti» Smolyuk I.O,

Sushyk N.S dlya pidhotovky mahistriv spetsial'nosti
«Pedahohika vyshchoyi shkoly»

Lyubov ARTEMOVA

Head of the Department of Postgraduate and Doctoral Studies
of Kiev International University, Doctor of Pedagogical
Sciences, Professor, Professor of Psychology and Pedagogy
Department «Kyiv International University»

e-mail: asp@kymu.edu.ua

EDUCATIONAL PROGRAM "METHODOLOGY AND ORGANIZATION OF WORK ON THE PHD DEGREE THESIS IN THE FIELD OF KNOWLEDGE 01 - EDUCATION, SPECIALITY 015 - PROFESSIONAL EDUCATION, SPECIALIZATION «PEDAGOGY OF THE HIGH SCHOOL»

***ABSTRACT.** The educational program of training doctors of philosophy provides for the formation of a system of competencies necessary for the prognostication, design and modeling of scientific and pedagogical research, complex diagnosis, interpretation and generalization of the results of research outlining the scope of their application in the theory and practice of vocational education.*

A system of scientific research activities of a teacher-scientist based on knowledge and understanding of methodological, theoretical, methodological and practical foundations of designing, modeling of scientific and pedagogical research, mastering general scientific methods of systemic, functional and statistical research, and a set of research skills has been developed in the educational program.

Key words: *competence, research activity, teacher-scientist, methodology, theory, methodical, practical, scientific and pedagogical bases.*

Любовь Викторовна АРТЕМОВА

заведующая отделом аспирантуры и докторантуры
Киевского международного университета, доктор
педагогических наук, профессор, профессор кафедры
психологи и педагогики «Киевский международный
университет»

e-mail: asp@kymu.edu.ua

ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ПРОГРАММА «МЕТОДОЛОГИЯ И ОРГАНИЗАЦИЯ РАБОТЫ НАД ДИССЕРТАЦИЕЙ ДЛЯ СОИСКАНИЯ УЧЕНОЙ СТЕПЕНИ ДОКТОРА ФИЛОСОФИИ В ОБЛАСТИ ЗНАНИЙ 01 ОБРАЗОВАНИЕ, СПЕЦИАЛЬНОСТИ 015 «ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ», СПЕЦИАЛИЗАЦИИ «ПЕДАГОГИКА ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ»

Аннотация. Образовательная программа подготовки докторов философии предусматривает формирование у аспирантов системы компетентностей, необходимых для прогнозирования, проектирования и моделирования научно-педагогического исследования, комплексного диагностирования, интерпретации и обобщения результатов научно-исследовательской деятельности, определение сферы их применения в теории и практике профессионального образования. В образовательной программе разработана система научно-исследовательской деятельности педагога-ученого, основанной на знании и

понимании методологических, теоретических, методических и практических основ проектирования, моделирования научно-педагогических исследований, овладении общенаучными методами системного, функционального и статистического исследования, комплексом исследовательских умений и навыков.

Ключевые слова: компетентность, научно-исследовательская деятельность, педагог-ученый, методология, теория, методические, практические, научно-педагогические основы.